

ki wody do picia i wody morskiej do analizy, która wykazuje, że woda, zatruta ściekami, nie nadaje się ani do picia, ani do kąpieli. Jedyna rada – to kosztowna przebudowa wodociągów, która umieruchomi Zakład na przeciąg dwóch lat. Wiadomość ta, znana tylko wtajemniczonym, porusza Stockmanna w wir sprzecznych interesów, z których żaden jednak nie jest równoznaczny z interesem publicznym. Ten reprezentowany jest tylko przez Stockmanna. Zagrożenie interesów miasta sprawia, że Stockmann okrzyknięty jest wrogiem ludu i usunięty z pracy. Zmuszony do rozpoczęcia życia na nowo, doktor nie czuje się zwyciężony, bo nie wszedł w kompromis z własnym sumieniem. Dokonuje odkrycia, że „najsilniejszym człowiekiem na świecie jest ten, kto jest zupełnie sam”.

STOCZEK (Łukowski) miasto nad Świdrem (dopływ Wisły) w woj. siedleckim, prawa miejskie w 1540–44 do 1870, ponownie w 1919. W czasie powstania listopadowego, 14 II 1831, wojsko polskie pod dowództwem generała Józefa Dwernickiego rozbiło i zmusiło do ucieczki wojska rosyjskie dowodzone przez generała Fiodora Gejsmara; zob. Grzmią pod Stoczkiem armaty...

STOCZEK (Łukowski) miasto nad Świdrem (dopływ Wisły) w woj. siedleckim, prawa miejskie w 1540–44 do 1870, ponownie w 1919. W czasie powstania listopadowego, 14 II 1831, wojsko polskie pod dowództwem generała Józefa Dwernickiego rozbiło i zmusiło do ucieczki wojska rosyjskie dowodzone przez generała Fiodora Gejsmara; zob. Grzmią pod Stoczkiem armaty...

Bitwa pod Stoczkiem obraz Jana Rosena, Warszawa, Muz. Wojska Polskiego.

Armaty pod Stoczkiem zdobywała wiara

Rękami czarnymi od pługa.

Panowie w stolicy palili cygara.

Radzili o braciach zza Buga.

G. Ehrenberg, *Szlachta w roku 1831*, 17–20.

STO CZTERDZIEŚCI DWIE KSIĘGI DZIEJÓW OD ZAŁOŻENIA MIASTA, łac. *Ab urbe condita libri CXXXXII*, historia państwa rzymskiego od epoki legendarnej (od wędrówek Eneasza po spaleniu Troi) do 9 r. ne., Tytusa Liwiusza, 59 pne.–17 ne. Zachowały się

ks. 1–10, obejmujące okres do 293, i 21–45, obejmujące lata 218–167. Dzieło Liwiusza ma wielką wartość lit., mniejszą zaś naukową; autor nie prowadził samodzielnych badań hist., nie sięgał do źródeł; opierając się na wcześniejszych opracowaniach dążył do harmonijnej syntezy istniejącej tradycji lit. Niezwykle żywo i dramatycznie przedstawić umiał bohaterów legendy, jak Koriolana, Cyncynata, Kamilla, a bohaterki, jak Lukrecję, Kleię czy Wirginię. Swym uwielbieniem ducha i cnót dawnego Rzymu dzieło wykazuje to samo romantyczno-idealizujące pojmowanie przeszłości, to samo religijno-obyczajowe nastawienie, co współczesna mu *Eneida* Wergiliusza. Przez całą starożytność uważano je za najwyższe osiągnięcie dziejopisarstwa rz. Ponownie uzyskuje rozgłos w dobie Renesansu. Wzorował się na nim także Jan Długosz.

STOICYZM zasady (system filozoficzny) szkoły filoz. stoików, założonej w III w. pne. przez Zenona z Kitionu (na Cyprze), oparte na etyce surowej cnoty, polegającej na zachowaniu równowagi duchowej nie zakłóconej radością ani smutkiem, na wyzbyciu się namiętności i na życiu zgodnym z naturą i rozumem; *pot.* obojętność na przyjemności i ból, tłumienie uczuć, spokój, niewrażliwość, hart i pogoda ducha bez względu na okoliczności; od nazwy portyku na agorze ateńskiej. Stoá (Poikilē) ‘(Pstry) Portyk’, nadanej mu od zdobiących go barwnych fresków; zob. Stoá.

STOLA w staroż. Rzymie republikańskim oficie fałdowane wierzchnie okrycie kobiece otwarte z boku, przewiązane wysoko nad stanem, noszone zwykle na tunice.

STOLICA główne miasto państwa, siedziba rządu; *dawn.* tron.

Stolica apostolska, łac. *Sedes apostolica*, siedziba papieża; władza zwierzchnia papieża wraz z kurią rzymską, jej kongregacjami i trybunałami.

Stolica opustoszała, łac. *Sedes impedita*, siedziba, stolica biskupia, w której biskup nie może sprawować czynności i gdzie zastępuje go wikariusz kapitulny.

STOLNIK w dawnej Polsce urzędnik nadworny mający pieczę nad stołem panującego; w